

**НОМІНАТИВНІ ОСОБЛИВОСТІ ФРЕЙМОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ
ТИПОВОЇ СИТУАЦІЇ "ХРЕЩЕННЯ ДИТИНИ"
(НА МАТЕРІАЛІ БРИТАНСЬКОГО РЕЛІГІЙНОГО ДИСКУРСУ)**

У статті йдеться про встановлення зв'язків між номінативним матеріалом фреймів, а саме його розподілом і лінгвокультурними характеристиками у вигляді окремих частин типової ситуації "Хрещення дитини". Робота висвітлює підґрунтя здійснення аналізу номінативного простору "Хрещення дитини", який полягає у попередньому дослідженні та інтерпретації квантитативного співвідношення лексичного матеріалу слотів акціональних фреймів релігійного та світського сценаріїв типової ситуації "Хрещення дитини".

Ключові слова: номінативний простір, англіканська церква, Хрещення дитини, слот, фрейм, ономазіологія, семасіологія.

The article deals with the analysis of the relations between material that nominate frames (according to its internal division) and its linguacultural characteristics as the fragments of the Typical Situation of "Infant Baptism". The work highlights the background of the space of nomination analyses. It presupposes the previous investigation and quantity based interpretation of the slots' lexical content belonging to different actional frames representing TS "Infant Baptism".

Key words: space of nomination, Anglican Church, Infant Baptism, slot, frame, onomasiology, semasiology.

На формування культури та лінгвокультури народу мають вплив багато чинників, одним із яких є релігія. Особливою для британської лінгвокультури у цьому плані є Англіканська церква [2, с. 18 – 20], вступ до якої позначає ритуал Хрещення. Найбільш розповсюдженим є хрещення у дитячому віці. Особливістю ритуалу Хрещення дитини є те, що він позначає не лише вступ до релігійної конфесії, але й зміну соціального статусу християнина як людини, яка прийняла певне віросповідання. Таким чином, характерною якістю ритуалу Хрещення дитини є наявність релігійних та світських елементів, котрі відповідно можна об'єднати в релігійну та світську складові типової ситуації "Хрещення дитини", де основним типом організації подій є акціональний фрейм. Дана ситуація реалізується у мовленні на базі певного лексичного матеріалу, який становитиме **об'єкт** нашого дослідження, і опис якого потребує залучення принципу єдиної системи номінації, тобто номінативного простору "Хрещення дитини" як відображення ознак та існуючих реалій [4, с. 163]. Оскільки опис номінативного простору – це апелювання до "лексичної інтерпретації реалій світу" [5, с. 281 – 282], то він потребує попереднього здійснення аналізу лексичного частиномовного наповнення кожного з окреслених фреймів релігійного та світського сценаріїв шляхом розгляду їх окремих частин у вигляді слотів. Відповідно **завданнями** нашої роботи є: 1) описати наповнення базових фреймів обох сценаріїв у вигляді слотів; 2) проаналізувати частиномовно розподілений лексичний матеріал виокремлених слотів; 3) дослідити наявність співвідношень між лексичним матеріалом та можливий їх вплив на характеристику всього фрейму. Вирішення поставлених завдань передбачає досягнення **мети** дослідження, яка полягає у здійсненні поступового переходу від ономазіологічного спрямування дослідження на семасіологічне, що проявляється у послідовному розгляді номінативного акту в напрямку від реалії до

номінації і використанні отриманих результатів при повторному зверненні до реалії [3, с. 44 – 56].

Аналіз проводиться на основі використання базових релігійних текстів "Book of Common Prayer", "Christian Initiation" [6, pp. 298 – 314; 7, pp. 50 – 102] та додаткових інформаційних текстів, створених англіканськими релігієзнавцями "Baptism Matters", "Infant Baptism in the First Four Centuries", "The Mystery of Baptism in Anglican Tradition" [10; 8; 9].

Особливістю номінативної зони фрейму "Привітання / The Greeting" є наявність негроміздких за лексичним об'ємом субстантивного: *Jesus Christ, grace, Lord, love, God, Fellowship, Holy Spirit* та займенникового *our, you, all* секторів в рамках слотів "Первинний агенс" та "Прихожани". Концентрація фрейму найбільш щільно виражена саме у слоті "Первинний агенс". Виявлений факт, на нашу думку, є не випадковим і передбачає спрямування уваги учасників релігійного ритуалу саме у цю центральну точку фрейму. У ході аналізу лексичного наповнення фрейму "Представлення кандидатів / Presentation of the Candidates" прослідковується розміщення його центральної точки в номінативній зоні слоту "Хрещені батьки", оскільки саме вона представлена найбільш громізdkим дієслівним (*to trust, to pray, to draw, to walk, to speak, care for, to help, to be responsible, to present, to bring up, to help*) та іменниковим наповненням: *parents, godparents, example*. З огляду на це можна зробити висновок, що відповідний слот об'єднує лексичний матеріал на позначення ключової фігури фрейму, оскільки саме хрещеним батькам надається пріоритет представляти кандидатів на Хрещення.

Виходячи із розподілу лексичного навантаження фрейму "Зречення / Decision", можна міркувати про певну концентрацію активності у трьох тісно взаємопов'язаних зонах – двох полярних, представлених слотом "Первинний агенс": дієслівне наповнення: *to call out of darkness, to accept, put trust in, to renew, to reaffirm, to witness, to support*; іменникове – *God, light, Christ, Saviour, Lord, way, truth, life, Spiritual forces, grace, love, power*; прикметниково-прислівникове – *marvelous*; займенникове – *him*, слотом "Зло"; дієслівне – *to separate, to rebel, to corrupt, to destroy, to draw from*; іменникове – *Devil, Satan, rebellion, deceit, corruption, evil, sins, wickedness, powers, desires*; прикметниково-прислівникове – *sinful, all* та слотом "Кандидат на хрещення", що містить переважно лексику, яка позначає різні особливості вибору (який робить сам кандидат на хрещення): дієслівне наповнення: *to follow, to reject, to renounce, to repent, to turn to, to submit, to come, to promise, to follow, to obey*; іменникове – *sin, life, dying, rising, the creature, renunciation, commitment, persons*; прикметниково-прислівникове – *new*; займенникове – *you*. Таким чином, слотовий потенціал фрейму виражає притаманну даній ситуації енергію руху кандидата на хрещення, поміщеного між Первинним агенсом та Злом – двома полярними точками. Послотова репрезентація лексичного матеріалу фрейму "Благословляння знаком Хреста / Signing with the Cross" демонструє згущення лексичних одиниць у зонах слотів "Первинний агенс": дієслівне наповнення: *to claim, to deliver, to restore, to lead*; іменникове – *Christ, cross, faith, God, glory, light, obedience, Holy Spirit, almighty*; прикметниково-прислівникове – *crucified* та "Кандидат на хрещення": дієслівне наповнення – *to receive, to confess, to fight, to remain*; іменникове – *disciple, end*; прикметниково-прислівникове – *sealed, marked, valiantly, faithful*, що спрямовує основне смислове навантаження на їх взаємодію, і виносить ці слоти на перший план. Слот "Зло", де присутнє лише іменникове наповнення: *sin, world, devil, powers, darkness*, втрачає вагомість у порівнянні із фреймом "Зречення / Decision", де йому була відведена одна з провідних ролей. Це засвідчує той факт, що згаданий вище рух все таки має місце, адже кандидат на хрещення, поступово відділяючись від Зла, піднімається догори, на що вказує домінування слотів "Первинний агенс" та "Кандидат на хрещення".

Слотове наповнення групи субфреймів фрейму "Процес Хрещення / Process of Baptism" є порівняно нечисельним, тому розміщення найбільш вагової точки субфрейму "Profession of Faith / Признання віри" може бути не зовсім чітким. Однак, керуючись квантитативним розподілом лексичного навантаженням слоту "Вторинний агенс": дієслівне наповнення: *to*

baptize, to immerse; займенникове – *I*, ми маємо змогу відмітити притаманну йому центральну позицію відносно слотів "Первинний агент": дієслівне наповнення: *to present*; іменникове – *Father, Son, Holy Spirit* та "Кандидат на хрещення": іменникове – *candidate*; прикметниково-прислівникове – *baptized*; займенникове – *you*. Це пояснюється наступним чином. Вторинний агент виступає як інструмент Первинного агента, тобто другий, нематеріальний, виконує дію руками першого, матеріального. Оскільки значення цієї дії є колосальним для ритуалу Хрещення дитини в цілому, то відповідно слот об'єднує лексичні одиниці на позначення Вторинного агента і є центром субфрейму. Послотовий розподіл лексичного матеріалу субфрейму "Вдягання білого вбрання / Clothing with the White Robe" є порівняно негроміздким. Також варто зазначити, що в рамках аналізованого фрейму присутня певна рівновага, наявність якої вказує незначна різниця у кількості лексичних одиниць, що функціонують в межах слотів "Первинний агент": дієслівне наповнення: *to receive, to pour*; іменникове – *God, Church, riches, grace, Spirit, inheritance, saints*; прикметниково-прислівникове – *anointing* та "Новоохрещена дитина": вербальне наповнення: *to be renewed, to come*; іменникове – *glory*; прикметниково-прислівникове – *renewed*; займенникове – *you*. Це можна розцінювати як прийом спрямування уваги учасника або спостерігача ритуалу Хрещення дитини на рівноцінну роль Первинного агента і Новоохрещеної дитини в рамках згаданого вище субфрейму. Тобто, можна припустити, що тут має місце процес особливої інтеракції Первинного агента і новоохрещеної дитини, який підтверджується назвою субфрейму та її інтерпретацією, коли Первинний агент у вигляді білого одягу сходить на новоохрещену дитину.

У ході аналізу слотів фрейму "Проповідь / Commission" було помічено чітку різницю у кількісному відношенні номінативного матеріалу, який наповнює слот "Первинний агент": дієслівне наповнення: *to die, to rise, to hear, to answer*; іменникове – *Jesus, God, prayer, Jesus Christ, way, Spirit, grace, truth, power, love, fullness, piece, glory, resurrection*; прикметниково-прислівникове – *life-giving, again* і слот "Зло": іменникове – *sin, death*, де останній практично витіснений, а перший продовжує домінувати. Варто відмітити зростаючу роль, з огляду на вагомість лексичного наповнення, слоту "Церковна громада": дієслівне наповнення: *to bring, to know, to trust, to pray, to keep*; іменникове – *promise, communion, church*; прикметниково-прислівникове – *in faith*. Зафіксоване вище співвідношення є не випадковим, воно супроводжує міграцію сторін (вихід Первинного агента та церковної громади на перший план) відносно новоохрещеного. У даному випадку церковна громада має демонструвати спільні дії усіх її членів відносно новоохрещеного, що вимагається Первинним агентом і, як наслідок, англіканськими канонами. У результаті, розміщення центральної точки фрейму припадає на зону зближення за критерієм поступового зрівнювання кількості лексичного матеріалу слотів "Первинний агент" та "Церковна громада", що пояснюється відведенням останній вагомої ролі у житті новоохрещеного. У фреймі "Отримання запаленої свічки / Giving of a Lighted Candle" з огляду на співвідношення лексичного матеріалу виокремлюються дві рівноправні центральні точки, які знаходяться в межах слотів: "Первинний агент": дієслівне наповнення: *to deliver, to give*; іменникове – *God, Father, Christ, place, saints, light, glory* та "Новоохрещена дитина": дієслівне наповнення: *to receive, to walk, to shine*; іменникове – *life, light, world*; прикметниково-прислівникове – *in light*; займенникове – *you*, де перша – духовна, друга – матеріальна.

Фрейм "Відпуст / Dismissal" об'єднує порівняно невеликі за лексичним еквівалентом слоти. Основна увага фрейму спрямована на слоти "Первинний агент": іменникове наповнення: *Christ, God, Lord, Christ Crucified, light, piece, thanks, household of God, faith*; прикметниково-прислівникове – *always* та "Новоохрещена дитина": дієслівне наповнення: *to go, to confess, to proclaim, to share*, де знаходиться центральна точка фрейму. Це пояснюється тим, що фрейм несе навантаження реалізації комунікативних елементів обох слотів.

Щодо лексичного матеріалу, який вербалізує елементи світського сценарію, то тут необхідним є зазначення певної різниці у структурі порівняно з релігійним сценарієм. Мова йде про відсутність субфреймів і меншу кількість слотів, які наповнюють відповідні фрейми. Це пояснюється переходом від строго канонізованого складноструктурованого дискурсу, обмеженого хронотом храму [1, с. 54 – 57], де відбувається ритуал, до більш простого, оскільки сфера розгортання світського сценарію і його послотової вербалізації відноситься до інших місць перебування учасників ТС "Хрещення дитини", локалізованих за межами храму, наприклад, будинки (де мешкає сім'я, хрещені батьки, друзі), магазини, місця святкування події Хрещення. Зміна хронотопу впливає і на вибір лексичного матеріалу, через розподіл якого можна встановити певні особливості фреймів та слотів, по яких він розподілений.

З послотового розподілу лексичних одиниць в рамках фрейму "Батьки / Parents" ми бачимо наступне. Найчисельнішим і найрізноманітнішим за номінативним матеріалом є слот "Батьки", який вербалізується за допомогою дієслівного наповнення: *to undertake, to engage, to understand, to thank, to treat, to bring up, to make, to ask, to choose, to deliver, to remember*; іменникового – *parents, the couple, members of the congregation, disciples, consideration, responsibility, commitment, prayer, instruction*; прикметниково-прислівникового – *wholehearted, knowledgeable, committed, curtain, regular, detailed*, що вказує на розміщення центрального елемента аналізованого фрейму саме у зоні цього слоту. Хоча слоти "Організаційні моменти": дієслівне наповнення: *to undertake, to call, to arrange, to fill in, to see, to make to ask*; іменникове – *music, cards, certificates, attention, news*; прикметниково-прислівникове – *special, important, detailed* та "Вибір гостей": дієслівне наповнення: *to choose, to decide, to meet, to ask, to talk*; прикметниково-прислівникове – *responsible* в плані кількості вербалізуючих їх лексичних одиниць, поступаються слотові "Батьки", але є достатньо об'ємними, щоб відігравати важливу роль у аналізованому фреймі.

Зі співвідношення лексичного наповнення слотів фрейму "Хрещені батьки / Godparents" можна прослідкувати чітку перевагу слоту "Хрещені батьки": дієслівне наповнення: *to meet, to fulfill, to pray, to present, to promise, to take interest, to seek, to talk, to love, to teach, to bring up, to provide*; іменникове – *godparents, sponsors, godmother, godfather, guardians, believers, scales of faith and doubt, relationships*, що вказує на його домінування над слотами "Прийняття рішення": дієслівне наповнення: *to meet, to fulfill, to decide*; іменникове наповнення: *responsibility, faith, place, privilege*; прикметниково-прислівникове – *responsible* та "Подарунки": дієслівне наповнення: *to give, to provide, to buy, to encourage*; іменникове – *Bible, Book of Prayer, Christian Stories, Paperweight, Nativity Set, Crib Set*; прикметниково-прислівникове – *simple, wooden, meaningful, important*; займенникове – *we* і відповідно першочергове значення хрещених батьків в рамках фрагмента світського сценарію, описаного за допомогою вище згаданого фрейму.

Аналізуючи розподіл порівняно нечисельного лексичного наповнення фрейму "Гості / Guests", можна виокремити домінуючий слот "Подарунки": дієслівне наповнення: *to provide, to give, to bring, to join*; іменникове – *friends, neighbours*; займенникове – *together*, що свідчить про спрямування уваги учасників світського сценарію саме у цю зону. Таким чином, ми отримали можливість встановити певні об'єднання виокремлених лексичних одиниць та прослідкувати їх вплив на функціонування і структуризацію номінативного матеріалу кожного фрейму. Це дасть нам змогу перейти до наступних етапів, спрямованих на встановлення передумов, основних принципів та механізмів формування номінативного простору "Хрещення дитини".

ЛІТЕРАТУРА

1. Бобырева Е. В. Религиозный дискурс: ценности, жанры, стратегии (на материале православного вероучения): автореф. дис. на соискание науч. степени докт. филол.

- наук : спец. 10.02.19 "Теория языка" / Бобырева Екатерина Валерьевна. – Волгоград, 2007. – 38 с.
2. Козыренко Л. В. Англиканская церковь как конфессиональный феномен : дис. ... кандидата фил. наук : спец. 09.00.13 / Козыренко Людмила Владиславовна. – М., 2006. – 173 с.
  3. Малинка А. В. Лексическая номинация: ономазиологический и когнитивный подходы / А. В. Малинка, О. В. Нагель // Язык и культура. – Томск, 2011. – № 4 (16). – С. 44 – 56.
  4. Недайнова І. В. Номінативний простір "Ігровий вид спорту" в сучасній англійській мові: лінгвокогнітивний та лінгвокультурний аспекти : дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.04 / Недайнова Ірина Василівна. – Луганськ, 2004. – 233 с.
  5. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика : [термінологічна енциклопедія] / О. О. Селіванова. – Полтава: Довкілля. – К., 2006. – 716 с.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

6. Book of Common Prayer [Електронний ресурс]. – Р. 299 – 311. – Режим доступу : <http://bcponline.org>.
7. Christian Initiation [Електронний ресурс]. – Р. 59 – 102. – Режим доступу : <http://www.churchofengland.org/media/1190836/holy%20baptism.pdf>.
8. Jeremias J. Infant Baptism in the First Four Centuries / Jeremias J., SCM Press LTD., 1960. – 112 p.
9. Stevenson K. The Mystery of Baptism in Anglican Tradition / Stevenson K. , Canterbury Press, 1998. – P. 34 – 50.
10. Whitehouse N. Baptism Matters / N. Whitehouse, H. Whitehouse. – National Society & Church House Publishing, London: 1998. – 118 p.